

כוכבים מזן אחר

Category: במדבר, פנחס

החכמים המוזכרים בשמותיהם במסכת אבות קיימו בעצמם את המסרים אותם ביקשו ללמד ולחנך.

מסכת ללא מחלוקות

כמו שבעולם הגדול יש 'כוכבים' שכולם מנסים לחקות אותם, גם ביהדות ישנם כוכבים, אבל מזן אחר. הם לא מפרסמים נעליים, הם גם לא מרוויחים 150 מיליון דולר, ואף אחד גם לא לובש חולצות עם השמות שלהם. הם 'כוכבים' מסיבה אחרת לגמרי.

בשבתות הקיץ שבין פסח לראש השנה אנחנו נוהגים ללמוד בכל שבת פרק אחד מפרקי אבות. היות שהמסכת מורכבת משה פרקים, הרי שבכל פעם שמסיימים מתחילים שוב מחדש.

הסיבה שאנו לומדים פרקי אבות בחודשי הקיץ היא, כי בשונה מכל שאר חלקי המשנה שעוסקים בדינים והלכות, מסכת זו עוסקת בענייני מוסר, מידות טובות ודרך ארץ. בתקופת הקיץ אנשים יותר מבליים ונהנים, לכן עלינו לשנן שוב ושוב כיצד להתנהג.

אבל במסכת אבות יש משהו מיוחד, שאפשר להגדיר אותו כמעט כ'תופעה על טבעית'. זוהי המסכת היחידה בש"ס שבה אין חילוקי דעות¹ בכל מסכת אחרת בש"ס ישנם מחלוקות בלי סוף, כידוע הפתגם "שני יהודים שלשה דעות", ואילו במסכת אבות כולם מסכימים עם כולם. כל אחד אומר את שלו, אבל לא מבטל את דברי חברו.

אף אחד לא חולק על דברי הלל שאומר שצריך להיות "אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה" (אבות א, י"ב), וכולם מסכימים עם שמאי, שאמר: "אמור מעט ועשה הרבה והוי מקבל את כל האדם בספר פנים יפות" (א, טו). גם לקביעתו של בן זומא, "איזהו עשיר השמח בחלקו" (ד, א) אין מתנגדים.

וזה מביא אותנו לשאלה הבאה: אם בפרקי אבות אין מחלוקות ואין ויכוחים, מדוע בכל אמרה ציינו את שמותיהם של החכמים. בכל הש"ס, כשמביאים פסק הלכה או דעה מיד מוסיפים מי אמר אותה. מדוע? כי כל התלמוד מבוסס על משא ומתן הלכתי, על מחלוקות בין תנא אחד לחברו. כיון שכך, חשוב לדעת מי אמר מה, כי יש כללים מוגדרים לפי איזו דעה יש לנהוג הלכה למעשה. זהותו של בעל הדעה הכרחית לקביעת ההלכה.

למשל, כולנו מכירים את 'בית שמאי' ו'בית הלל'. ישנן יותר משלוש מאות מחלוקות בתלמוד בין בית שמאי ובית הלל, וההלכה היא כבית הלל. לכן, בכל מחלוקת עלינו לדעת מי אמר מה כדי

לדעת מהי ההלכה. ישנו כלל בתלמוד: "יחיד ורבים הלכה כרבים", ולכן חשוב לדעת האם הדברים נאמרו מפי כמה חכמים או שזוהי דעת יחיד.

אבל בפרקי אבות אין מחלוקות. ואם כן, מדוע חשוב לתת קרדיט לחכמים. מה זה משנה אם הלל אמר שצריך לאהוב את כל אחד או שמאי אמר את זה. הרי גם הלל וגם שמאי מסכימים עם הכלל בזה, והחכמים עצמם בוודאי שלא חיפשו פרסום או כבוד.

הרבי מסביר בשיחה, שהסיבה שמביאים מאמר בשם אומרו היא לא רק בגלל "שכל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם" (ו, ו) אלא גם בגלל שלמאמר יש קשר מהותי לבעליו ולדברי ימי חייו (שיחות קודש תש"מ ח"ג ע' 332 ואילך).

דהיינו, החכמים שאמרו את הדברים היו בעצמם סמל ומופת למה שהם אמרו, והם היו דוגמה חיה לאותה התנהגות שהם דורשים מאיתנו. נהוג לומר: "קבל את האמת ממי שאמרה", אבל כאן לזהות האומר יש משמעות גדולה.

מודל לחיקוי

לדוגמה, הלל הזקן שאמר "אוהב שלום ורודף שלום", היה בעצמו סמל ומופת להתנהגות הזו. מסופר עליו, שפעם יהודי אחד התערב עם חברו שיצליח להוציא את הלל משלוותו. האיש הגיע אל הלל בערב שבת, בזמן הלחץ ביותר בשבוע, והטריד אותו בשאלות מטופשות. ובכל זאת, הלל לא איבד את סבלנותו. הוא ייצג בחייו את ה"אוהב שלום". כולנו מכירים את הסיפור על אותם נכרים שבאו אל הלל והוא גייר אותם, והכניס אותם תחת כנפי השכינה. הוא גילם בהתנהגותו את מה שדרש מאנשים אחרים: "אוהב את הבריות ומקרבן לתורה".

דוגמה נוספת אנו מוצאים בדבריו של רבי חנינא סגן הכהנים, שאומר: "הוי מתפלל בשלומה של מלכות שאלמלא מוראה איש את רעהו חיים בלעו" (ג, ב). איזה מין תואר זה, "סגן הכהנים", הלא לכל כהן גדול היה סגן, שנועד להחליפו בעת נבצרות. אדם יכול להיות סגן לכהן אחד, שהרי כאשר הכהן הגדול נפטר היה הסגן מקבל את תפקידו ומתמנה לכהן גדול תחתיו, אך מהו "סגן הכהנים" ☞ סגן אחד לכוהנים רבים!?

התשובה היא, שרבי חנינא חי ופעל בתקופת סוף בית שני, בעת שהרומאים שלטו בארץ ישראל, והם גם היו אלו שמינו את הכהנים הגדולים בבית המקדש. מובן שהם בחרו בכוהנים שהיו נאמנים לשלטון הרומי, ורובם היו מכת הצדוקים. לכן, מבחינתם רבי חנינא לא התאים לשמש ככהן גדול מכיוון שהיה איש צדיק.

ברור שלא היה משתף פעולה איתם, אבל הם היו צריכים אותו כסגן, מאחר וכל שנה התחלף כהן גדול, והיו צריכים אחד שבאמת יודע את סדר העבודה בבית המקדש, הוא היה זה שבפועל עשה את רוב העבודות.

בדרך כלל טבעי שאדם כזה יפתח מרירות ושנאה לשלטון על כך שהוא תמיד "מספר שתיים", ואף פעם לא מקדמים אותו להיות "מספר אחת". הוא היה צריך להיות אחד כזה שיתמוך בניסיון להמריד את העם נגד השלטון המושחת.

והנה דווקא הוא אומר "הוי מתפלל בשלומה של מלכות". כשהדברים האלו נאמרים על ידי אדם שסובל אישית מהמלכות, הרי שהם משדרים אמינות ומשפיעים גם על אחרים (יחל ישראל ח"ו ע' ט). והרבי מוסיף שבסוף הוא עצמו היה מהעשרה הרוגי מלכות, ובכל זאת האמין בכך (התוועדיות תשד"מ ח"ג ע' 2050).

דוגמה נוספת היא רבי יהושע בן לוי, שאומר: "אוי להם לבריות מעלבונה של תורה שכל מי שאינו עוסק בתורה נקרא נזוף" (ו, ב). מסביר הרבי את דברי ריב"ל, שאדם צריך להסתכל על התורה כאילו היא 'עסק' שלו. בעל עסק אמיתי לא יושב בביתו ומצפה לקונים, אלא יוצא בעצמו למכור את מרכולתו.

גם יהודי שמאמין שלתורה יש מסר רלוונטי לכל אדם עליו לצאת 'החוצה' ולמכור את 'תורתו'. הוא לא רק דרש את זה מאחרים, אלא מסופר שהיה יושב בין אנשים שחלו במחלה מדבקת, שאיש לא היה מוכן להתקרב אליהם, והיה מלמדם תורה. הוא היה דוגמה חיה למה שהוא דרש מאחרים (תו"מ חל"ד ע' 169 ואילך).

המטרה של אזכור השמות היא להוכיח שהדברים ברי ביצוע. חכמי ישראל הורו לאחרים אך ורק דברים שהם בעצמם עשו. "הוא היה אומר": קודם "הוא היה", ורק אח"כ "אומר" ☐ לאחרים.

ואת זה אנו מוצאים בפרשתנו, פינחס (פרק כז). כאן אנו קוראים לראשונה שמשה פונה לקב"ה מיוזמתו: "וידבר משה אל ה'". בכל התורה כולה כתוב "וידבר ה' אל משה", ואילו פה לראשונה משה פונה אל הקב"ה בביטוי "וידבר".

משה מבקש מהקב"ה שימנה אחריו מנהיג לעם ישראל, והוא מדגיש שהמנהיג צריך להיות אחד כזה "אשר יצא לפניו ואשר יבוא לפניו". אומר רש"י: "לא כדרך מלכי האומות שיושבים בבתיים ומשלחין למלחמה אלא כמו שעשיתי אני שנלחמתי בסיחון ועוג". משה לא מחפש מנהיג שיגיד לאחרים מה לעשות, אלא אחד שייתן דוגמה חיה ויהיה הראשון שיוצא לקרב.

כשיהודי מחפש רב, הוא לא מחפש מורה מעניין שייתן לו שיעור טוב, הוא מחפש מישהו שמיישם בחייו האישיים את מה שהוא דורש מאחרים, אחד שמהווה דוגמה חיה. שהולך ראשון וקורא לתלמידיו: "אחריי!".

וכמו שהרבי ענה לחסיד אחד על שאלתו "איך איינפלאנצאן יראת שמים בתלמידים" ☐ להראות דוגמה חיה".